

BACHELOROPPGAVE

Kandidatnummer: 725

Veiledere: *Kjell Furuset og Ingeborg Karina Berg*

"Hva kreves for at de minste i barnehagen skal få positive uteopplevelser?"

VÅREN 2013

SMÅ BARNES UTEOPPLEVELSER

Dronning Mauds Minne Høgskole | Linje for Natur og nærmiljø

Marit Elisabeth Storø Haugen

Innhold

1.0 Innledning	4
1.1 Praksisfortelling.....	4
1.2 Bakgrunn for tema.....	4
1.3 Valg av problemstilling.....	4
1.4 Bachelorens oppbygging.....	5
2.0 Metode	6
2.1 Intervju.....	6
2.2 Observasjon.....	7
2.3 Metodekritikk.....	9
3.0 Teori	10
3.1 Positiv uteopplevelse – begrepsavklaring.....	10
3.2 Småbarn.....	11
3.3 Voksenrollen.....	13
3.4 Fysiske faktorer.....	14
3.4.1 Uteområde.....	14
3.4.2 Klær.....	15
3.4.3 Vær.....	16
3.4.4 Organisering.....	16
4.0 Resultater	17
4.1 Positiv uteopplevelse.....	17
4.2 Småbarns lek.....	18
4.3 Voksenrollen.....	19
4.4 Fysiske faktorer.....	20
4.4.1 Uteområde.....	20
4.4.2 Klær.....	21
4.4.3 Vær.....	21
4.4.4 Organisering.....	22

5.0 Drøfting	24
5.1 Positiv uteopplevelse.....	24
5.2 Småbarns lek.....	24
5.3 Voksenrollen.....	25
5.4 Fysiske faktorer	26
5.4.1 Uteområde	26
5.4.2 Klær	27
5.4.3 Vær	28
5.4.4 Organisering	29
6.0 Avslutning	30
Referanseliste	31
VEDLEGG 1: Intervjuguide – positive uteopplevelser hos småbarn	33

1.0 Innledning

1.1 Praksisfortelling

Det ligger mye snø på bakken, når pedagogisk leder og assistent er sammen med seks småbarn ute i skogen. Snøen når barna midt opp på leggen, og for de fleste av dem er det vanskelig å gå uten å miste balansen og falle. På vei en nedoverbakke begynner noen av barna å utrykke misnøye, og flere er på kanten til å gråte. Den pedagogiske lederen prøver å bane vei slik at det skal bli lettere å gå nedover, men barna står bestemt i ro.

De to voksne utveksler øyekontakt, og plutselig setter assistenten seg på bakken og aker på rumpa nedover. Barna blir stille og følger med når assistenten gjentar dette en gang til. En gutt spør om han kan få prøve, og i løpet av kort tid aker alle barna nedover bakken sammen med de voksne og skogen blir fylt med en rungende latter.

1.2 Bakgrunn for tema

I min barndom ble mye av tiden tilbrakt ute, både i barnehagen i alderen 3-6 år, men også sammen med familien på båttur bare to uker gammel. Vi fikk alltid være med, og jeg sitter igjen med mange gode minner av alt fra fisketurer, til leking i skogen sammen med voksne i alle aldre. Fra tiden i barnehagen husker jeg glimt fra voksne med den berømte kaffekoppen, og en utelek som besto av sandkasse eller sykkel innenfor barnehagens gjerde. De gangene vi gikk på tur var veien lang, og masingen med og ”skyndte oss” kom ofte. Man skulle tro at dette sitter best igjen i barndommen, men slik er det ikke. Jeg husker godt noen engasjerte voksne som lekte i timevis med oss barna i sandkassen på sommeren og løp rundt barnehagen runde etter runde, eller lagde store snømenn sammen med oss på vinteren. Det er akkurat dette jeg legger vekt på som voksen og som førskolelærer i utelivet med barn. Jeg ønsker å ha kunnskap til å tilrettelegge for at alle barna i alle aldre skal få gode minner fra barnehagehverdagen, og min største engasjement ligger hos de minste og deres uteopplevelser.

1.3 Valg av problemstilling

I løpet av de siste 13 årene har det vært en stor økning blant de aller minste barna i barnehagen (Kitterød & Bringedal, 2012), noe som har ført til et økt fokus rundt det pedagogiske arbeidet med småbarn. Gjennom praksisperiodene på førskolelærerstudiet med hovedfag i natur og friluftsliv, der to av dem vært på småbarnsavdeling, har jeg fått en stor interesse for småbarn og uteliv. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006)

sier at «*Barnehagen skal bidra til at barna opplever glede ved å ferdes i naturen, og får gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider.*» (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2006:41,45). Det står lite i faglitteraturen rundt småbarn ute, og personlig opplever jeg lite fokus rundt de aller minste i barnehagen, Vi har gjennom studiet lært at voksenrollen har mye å si for barnas uteopplevelse. Et eksempel på dette illustreres gjennom praksisfortellingen, der engasjerte voksne snur en negativ situasjon til en lekende og morsom opplevelse av det å ferdes i naturen på vinterstid. Hvilken påvirkning har voksenrollen, og hvilke faktorer har betydning for at utetiden skal være positiv og verdifull hos de minste barna? Med bakgrunn i dette, ble problemstillingen:

Hva kreves for at de minste i barnehagen skal få positive uteopplevelser?

Min erfaring rundt dette er todelt. Jeg har opplevd alt fra uengasjerte voksne som bare sitter i sandkassen og prater over hodet til barna, til voksne som løper opp akebakken med en ettåring på hver arm bare for å få fram den latter og gleden som kommer når de aker ned igjen. I siste praksis ble engasjement for å skape en god uteopplevelse hos de minste barna enda større, og med lite forskning og litteratur på temaet vil jeg gå enda dypere i dette, slik at jeg kan bruke min kunnskap til å tilrettelegge best mulig i hverdagen når jeg kommer ut i arbeidslivet.

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke begrepene småbarn og de minste barna om hverandre, noe som vil si 1-3 åringene på en småbarnsavdeling.

1.4 Bachelorens oppbygging

Denne oppgaven er delt inn i fire hoveddeler. En metodedel, en teoridel, en resultatdel og drøftingsdel, før det tilslutt er en kort avslutning. Jeg har valgt å dele drøfting og resultatet hver for seg for å få et større bilde av resultatene jeg har fått. Teori -, resultat- og drøftingsdel har samme rekkefølge i temaene/overskrifter. Dette er fordi det skal bli lettere for leseren å danne seg et bilde. Fokuset gjennom hele oppgaven vil være hvilke faktorer som har betydning for småbarns positive uteopplevelser.

2.0 Metode

Larsen (2007) definerer metode som et verktøy. En metode er et redskap som gir en fremgangsmåte til å få svar på ulike problemstillinger, og høste ny kunnskap innenfor et felt via for eksempel intervju eller spørreundersøkelse. Det skilles mellom kvantitativ metode, der man får målbare resultater som gir muligheter for generalisering, og kvalitativ metode, der forskeren får et helhetlig perspektiv med muligheter for å gå i dybden i temaet (Løkken & Søbstad, 2006). I denne oppgaven vil for eksempel en kvantitativ metode fortelle noe om hvor mye småbarn er ute i løpet av en uke, mens kvalitativ metode vil gå i dybden rundt innhold og tanker bak utetiden.

For å belyse problemstillingen min best, har jeg valgt intervju og observasjon, da jeg ser på disse metodene som relevante for å få den informasjonen jeg søker rundt temaet mitt.

2.1 Intervju

Et intervju er en målrettet kvalitativ metode som blant annet brukes for å vite noe om hvordan andre mennesker ser på en bestemt sak, opplevelse og/eller erfaring (Askland, 2006). Jeg valgte å bruke strukturert intervju som en av metodene i bacheloroppgaven. Et strukturert intervju har forhåndsbestemte, og relevante spørsmål som gir muligheter for åpne og utdypende svar (Larsen, 2007). Intervjupersonene fikk de samme spørsmålene, noe som gir muligheter for sammenligning til slutt (Larsen, 2007).

Jeg valgte strategisk ut to pedagogiske ledere fra ulike barnehager i forskjellige byer som intervjupersoner. De begge er pedagogiske ledere på småbarnsavdeling. De kunne derfor bidra godt på undersøkelsen i forhold til min problemstilling. Det at de hadde det overordnede ansvaret for planer og planlegging av barnehagehverdagen var også vesentlig i forhold til de fysiske faktorene og organiseringen rundt utetiden. Det at de var fra ulike barnehager fra forskjellige byer var også et bevisst valg, da jeg ville se hva pedagogiske ledere mente om, og hvordan de jobbet med småbarns uteopplevelser, flere plasser i landet. Jeg kjente begge intervjupersonene fra før, men anså dette som en fordel for å få en god samtale rundt temaet og en god intervjusituasjon for en uerfaren intervjuer som meg selv.

Et intervju er en metode som krever mye gjennomtenkt forarbeid (Askland, 2006). På forhånd laget jeg en intervjuguide, som intervjupersonene fikk på mail i god tid før intervjuet (vedlegg 1). Løkken og Søbstad (2006) beskriver en intervjuguide som en liste med spørsmål eller temaer som skal tas opp i intervjuet. Videre sier de at en intervjuguide gir en fleksibel

situasjon der intervjuer får muligheter til å stille oppfølgingsspørsmål, klargjøre misforståelser, samtidig som både intervjuer og intervjupersonene kan vinkle samtalen ut fra egne ønsker og tanker. En intervjuguide kan lages på flere måter, min var strukturert. Dalland (2007) understreker viktigheten av å starte med spørsmål som er enkle å svare på, og som intervjupersonen ikke trenger mye betenkningstid til, for å komme lett i gang i samtalen. Siden jeg kjente intervjupersonene og deres bakgrunn fra før, valgte jeg å starte intervjuet med lette spørsmål rundt organisering i utetiden, for så å ha mer utdypende spørsmål etter hvert. Etter det første intervjuet så jeg at intervjuguiden skulle vært prøvd ut på forhånd med en prøveperson. Flere av spørsmålene i intervjuguiden viste seg å omhandle det samme, noe som gjorde at intervjupersonen måtte gjenta seg flere ganger fordi om spørsmålene var formulert ulikt. Dette så jeg etter det første intervjuet, noe som førte til at jeg var bedre forberedt til det andre. Intervjuguiden ble bearbeidet på nytt og flere av spørsmålene ble kuttet ut, slik at intervjupersonene slapp gjentakelsene.

Jeg tok kontakt i god tid for å avtale intervju og forklarte hva dette gikk ut på i forhold til tema, anonymitet og angrerett. Begge intervjuene ble tatt opp ved bruk av en Mp3-spiller og jeg transkriberte i ettertid det som var relevant for problemstillingen, da det av og til ble snakket om andre temaer enn de knyttet til problemstillingen underveis. Videre i ettertid tok jeg for meg begge intervjuene for å se hvilke svar som var like, for så å se på hva den enkelte mente. Dalland (2007) sier at svarene som gjentar seg, ikke nødvendigvis er de svarene som belyser temaet best, men at enkelt svar kan gi en dypere forståelse. Med bakgrunn i dette, gikk jeg systematisk gjennom intervjuene i ettertid for å finne det som hadde betydning for min oppgave.

2.2 Observasjon

Observasjon defineres som å iaktta, legge merke til, undersøke eller holde utkikk med noe (Løkken & Søbstad, 2006:37). Observasjon som metode vil ifølge Dalland(2007) være at man observerer det man ønsker mer kunnskap om, for så å skrive det ned, bearbeide og tolke det man har sett under observasjonen.

Det skilles mellom strukturert og ustrukturert observasjon. Ved en strukturert observasjon har observatøren ofte forkunnskaper rundt det som skal observeres, og har på forhånd en plan med ulike kategorier som skal ses etter i observasjonen. Ofte bruker observatøren her et skjema, eller notatbok underveis. Dette er en mer formell observasjon, i mot ustrukturert observasjon som er tilfeldig og registreres idet øyeblikket situasjonen oppstår, ofte som

loggbok eller praksisfortelling. Som observatør kan man være alt fra en deltagende til tilskuende. Forskjellen er at ved deltagende er man selv en aktør, mens man som tilskuer er på sidelinjen og følger med situasjonen utenfra. Observasjonen kan være åpen, der personene vet at de blir observert, til det motsatte som er en skult observasjon, der man observeres uten at deltagerne vet det (Løkken & Søbstad, 2006). Alt dette må observatøren selv vurdere, og tenke over på forhånd. Jeg brukte mye tid på dette i forkant av praksis for å være forberedt til praksisperioden der jeg skulle ta observasjonene.

Observasjonene ble tatt i en barnehage i Trondheim på småbarnsavdeling over seks uker, og avtalte tidlig med pedagogisk leder om å få lov til å observere underveis i praksis, for så å bruke dette i bacheloren. For å få et helhetlig bilde av situasjonen valgte jeg kvalitativ observasjonsmetode fordi det da gir muligheter til å gå i dybden (Dalland, 2007). Siden jeg på forhånd hadde gjort meg tanker rundt hva jeg ønsket å observere og laget meg kategorier i forhold til hva jeg skulle se etter, hadde jeg en strukturert tilnærming til observasjonene, men utførelsen ble en annen. Gjennomførelsen ble ustrukturert der jeg gjennom seks uker hadde i tankene hva jeg skulle se etter, men situasjonene skjedde spontant og ble skrevet ned i ettertid som praksisfortellinger.

Det varierte mellom å være en deltagende og tilskuende observatør. Dette var en fordel da observasjonene skjedde over så lang tid at jeg fikk mulighet til å se flere sider rundt problemstillingen, og fikk et mer helhetlig bilde av småbarns uteopplevelser. Personalet på avdelingen ble informert i forkant av observasjonene, altså en åpen observasjon. Dette kan ha påvirkning på resultatet i den grad at aktørene kan endre adferd når de vet de blir observert (Løkken & Søbstad, 2006), men slik opplevde jeg det ikke. Det kan komme av at jeg observerte over så lang tid, og var ofte en deltakende observatør i situasjoner der andre voksne var med.

I ettertid angrer jeg på at jeg ikke hadde enda mer strukturerte observasjoner ved bruk av for eksempel et skjema. Det hadde ført til at jeg kunne gått enda dypere inn i ulike situasjoner, enn bare å bruke loggbok eller praksisfortellinger. Forskjellen som jeg ser det er at praksisfortellinger og loggbøker gir et oversikts bilde i en situasjon, mens ved bruk av strukturerte skjema hadde jeg kunne sett på enkelt elementer, som voksenrollen eller barnets uttrykk, nærmere og nøyere.

Med problemstillingen i bakhodet, valgte jeg ut situasjoner jeg tolket som gode og positive, der det tydelig kom fram glede hos barna gjennom latter, smil, klapping og et positivt

kroppsspråk. I situasjoner med det som fokus så jeg på hvilke faktorer som påvirket barnas uteopplevelse for å belyse problemstillingen best mulig og helhetlig, blant annet de voksne, klær og didaktiske forutsetninger. Når man skriver ned observasjoner har observatøren ofte allerede sine første tolkninger, da beskrivelser og tolkninger ofte ikke kan skilles fra hverandre (Dalland, 2007). For å lage et tydelig skille skrev jeg først ned akkurat hva som skjedde i situasjonen for så å reflektere rundt det jeg hadde sett. På den måten fikk jeg et godt bilde av de relevante dataene jeg kunne bruke i oppgaven, samtidig som jeg fikk en oversikt over hvilke områder det ble observert mest av. Det gjorde det lettere i etterarbeidet for å bestemme hva som skulle være fokuset videre i oppgaven, og til intervjuene.

2.3 Metodekritikk

Det velges ofte enten eller når det kommer til kvalitative og kvantitative metoder. I følge Sigmund Grønmo (Løkken & Søbstad, 2006) blir disse to betraktet som to ytterpunkter på en skala når forskeren skal velge kvalitativ eller kvantitativ metode, altså det kan "bare" velges en. I starten mente jeg det samme og valgte derfor å bruke kvalitativ tilnærminger fordi jeg ville gå i dybden rundt problemstillingen min. Grønmo sier at man først og fremst skal velge tilnærming som passer til problemstillingen og de intensjonene vi har for forskningen (Grønmo i Løkken & Søbstad, 2006), noe jeg har gjort. Videre hevder Grønmo at de to metodetilnærmingene ikke står i et konkurrerende, men snarere et komplementært forhold til hverandre (Løkken & Søbstad, 2006:36). I ettertid ser jeg at jeg kunne brukt både kvalitativ og kvantitativ metode i forskningen min, ved for eksempel å ha sendt ut spørreskjema til flere barnehager rundt temaet småbarns uteopplevelser, for å så bruke de svarene til å lage et intervju for å få en dypere innsikt rundt funnene i spørreskjemaet. Dette vil si at de kvalitative funnene kunne ha utdypet de kvantitative funnene. Dette ville ha gitt meg muligheter for generalisering, samtidig som jeg hadde fått utdypende informasjon.

Et problem med metodebruk er ofte feilkilder. Dette vil si ulike forhold som kan påvirke forskningsresultatet og gjøre dem mindre pålitelige (Løkken & Søbstad, 2006). I denne oppgaven kan feilkilden være at jeg kjente begge intervjupersonene på forhånd, som kan føre til en intervju-effekt. Dette vil da si at jeg kunne ha påvirket intervjuresultatene ved at informanten svarer det jeg ønsker å høre (Løkken & Søbstad, 2006). Annet kan være at ved observasjonene kan forstyrrelser og avbrytelser påvirke slik at observasjonen til slutt ikke har noen verdi, i den grad at man ikke får med seg den helhetlige situasjonen (Larsen, 2007).

2.0 Teori

Teoridelen min består av fem hovedområder der pensum og annen relevant litteratur for å belyse problemstillingen blir presentert. Det er lite litteratur rundt småbarns uteopplevelser. Derfor har jeg valgt å bruke litteratur som bare har fokus på småbarn skrevet av Röhle (2005), Løkken (1996, som hovedlitteratur, men siden det er så lite om småbarn og uteopplevelser, fant jeg relevant litteratur i bøker om barn og uteaktiviteter.

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) sier at barnehagen skal bidra til at barn opplever glede ved å ferdes i naturen, og får gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider. Videre står det at barnehagen skal bidra til at barna utvikler glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer. Personalet må derfor ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger. De må tilrettelegge for, og inspirere til trygg og utfordrende kroppslig lek og aktivitet for alle, slik at de får oppleve glede gjennom mestring og felleskap (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2006). Dette skal barnehagen jobbe for uavhengig av barnegruppens alder. Barnehagen må vite noe om hva som kreves for at disse målene skal nås på en småbarnsavdeling fordi det er andre faktorer som spiller inn kontra en storbarns avdeling, når det kommer til motorikk, klær, voksenrolle med mer.

3.1 Positiv uteopplevelse – begrepsavklaring

En positiv uteopplevelse kan tolkes på ulike måter avhengig av den enkelte. For å få en forståelse over hva som menes med positiv uteopplevelse i denne oppgaven vil jeg først avklare begrepene, før jeg tolker dem ut ifra betydningen de har i denne oppgaven.

Positiv betyr bekreftende, verdifull og noe som svarer til forventningene i følge Norsk ordbok (2005). Glede defineres i Norsk ordbok (2005) som en sterk lykkefølelse og tilfredshet. Dette tolker jeg slik at når man opplever glede vil det si noe som fremkaller en lykkefølelse hos personen, og gir en positiv og god følelse. Glede vises for eksempel ved smil, latter og et positivt kroppsspråk.

Å oppleve vil si å være med på, erfare, føle og oppfatte (Kunnskapsforlaget, 2005), mens opplevelse defineres i samme bok som innholdet av en persons subjektive erfaring. Rolv Lundheim (2000) skriver at ut i fra verbet « å oppleve » sin betydning, kan man kanskje si at en opplevelse betyr at man bruker sansene til å oppfatte og erfare, og at opplevelsen

inkluderer en følelsesmessig reaksjon(s. 33). Ut ifra dette vil jeg si at en opplevelse er en hendelse der man høster erfaringer og får en positiv eller negativ følelse.

I denne oppgaven vil en positiv uteopplevelse si en opplevelse ute som gir en positiv erfaring og følelse hos småbarn. En positiv uteopplevelse bekreftes av at barna viser glede over noe som skjer eller noe de opplever når de er ute.

3.2 Småbarn

Småbarn er barnehagebarn under tre år. Et begrep som ofte blir brukt på denne barnegruppen er *Toddler*. *Toddler* er en engelsk betegnelse som betyr «den som stabber og går» og på norsk er ordet tatt i bruk fordi betydningen viser til et kroppslig særpreg ved barn i denne alderen (Løkken, 2004). Småbarn er kroppslige, med det mener Ninni Sandvik (2006) at de kommuniserer, uttrykker og formidler sine tanker, meninger og følelser gjennom kroppsspråket, lyder og ord. Videre sier hun at hele kroppen er med på vise barnets følelser og tanker.

Sandvik (2006) har igjennom forskning funnet ut at en følelse kan ha et mangfold av kroppslig uttrykk hos barnet. Dette bekreftes av filosofen Merleau-Ponty (referert i Haugen, Løkken og Røthle, 2005) som allerede i 1945 sa at mennesket lever igjennom kroppen og at «kroppen er en helhet av tanker, følelser, sanser» (s.24). Alt dette har betydning for hvordan vi oppfatter barnet i hverdagen. Gjennom barnas kroppslighet er det opp til oss å tolke barnet og sette ord på dets uttrykk (Haugen, Løkken og Røthle, 2005). I tolkningen vil det være viktig å se helheten i barnet og situasjonen, for eksempel kan et kast med armene ha flere betydninger. Det samme gjelder barnets bruk av ord og lyder. Personalet må se helheten, og vurdere hva barnet uttrykker ut i fra det enkelte barn, relasjonen og situasjonen (Sandvik, 2006)

Småbarns bevegelsestrang er stor, de er stadig i bevegelse alene og sammen med andre (Løkken, 1996). Dette kjennetegner også leken, som ofte starter med bevegelse (Løkken, 1996). Røthle (2005) betegner denne leken som tumlelek, som er en lystbetont lek preget av latter og glede, og mange barn i samme lek. Gjennom bruk av kroppsspråket signaliserer barna seg i mellom hva de tenker, ønsker og føler i leken. Bevegelsestrangen og gleden gjennom leken smitter over på andre barn gjennom inspirasjon og oppfordring til deltagelse (Røthle, 2005). Leken hos småbarn grunner i det samme som leken hos de eldre barna, det er morsomt og frivillig. Frileken har en fremtredende rolle i uteleken også for småbarn, sier

Hagen og Lysklett (2005). En annen ting som Gunvor Løkken (1996) trekker fram i småbarns lek er spontanitet og trygghet. Småbarns bevegelsestrang er med på og konstant trekke inn nye impulser og fornyer leken, samtidig er de avhengig av en trygg base – ofte en voksen.

Ninni Sandvik (2006) sier at små barn trenger å knytte seg til en eller flere voksne i barnehagen for å etablere en trygghet i hverdagen. Tryggheten til de voksne fungerer som en base der barnet kan vende tilbake til ved behov. Gerd Abrahamsen (2005) bekrefter dette og sier at uten den trygge basen vil ikke de små barna føle seg sikker nok på de voksne og deres tilgjengelighet til at de klarer å gå inn i lek eller utforske nye områder, og vil derfor bruke energien på å søke omsorg og tilknytning. Det samme sier Monika Röthle (2005) før hun videre hevder at trygghet er en forutsetning for at barn kan gi seg hen til leken og at de voksnes fysiske nærhet, og psykiske tilgjengelighet er nødvendig for at barna skal lokkes ut til utforskning. Röthle (2005) hevder også at småbarns lek utendørs kan virke rastløs og lite sosial lek. Flere ganger kan forklares med fravær av nære omsorgspersoner. De voksne trenger ikke å være en deltagende lekpartner, men småbarn må ha muligheten til å få kontakt med en voksen om de ønsker det. I tidlig alder har barnet behov for å se omsorgspersonen, men når barnet blir større vil avstanden og behovet for trygghetsbasen, minske (Röthle, 2005 og Sandvik, 2006). Trygghet er også en faktor for at småbarn skal få oppleve mestring.

Alle barn søker utfordringer som ligger innenfor et potensielt mestringsnivå, akkurat litt over det barnet akkurat nå mestrer, men innenfor det barnet potensielt er i stand til å strekke seg til. (Sandseter, 2010). Mestring er viktig for utviklingen av selvfølelse og motivasjon til å utfordre seg selv i hverdagen. Følelsen av å lykkes i en situasjon gir mestringfølelse, noe som er med på å gi barnet motivasjon til ny læring og til å tørre å ta nye utfordringer (Nordahl og Misund, 2009). Det er de voksnes oppgave å gi barnet utfordringer tilpasset dets enkeltes nivå, slik at barna får mulighet til å oppleve mestring. Utfordringen må ikke være for lett, men heller ikke for vanskelig. Hvis barnet får gode og varierte muligheter til å oppleve mestring, så vil det automatisk skje en positiv utvikling (Berg og Kippe, 2006). Du kan trekke en sammenheng mellom mestring og motorisk utvikling. Motorisk utvikling skjer i takt med at barna møter fysiske utfordringer de må løse, og følelsen av å lykkes gir en mestringfølelse og videre drivkraft til å overkomme nye hindringer, slik at barnet fortsetter å utvikle seg (Berg og Kippe, 2006). Med bakgrunn i dette stilles det derfor krav til at de voksne legger til rette for at hvert enkelt barn blir sett, og får stimulerende og utfordrende omgivelser og oppgaver ut i fra sine individuelle forutsetninger (Berg og Kippe, 2006) for å fremme motorisk utvikling og mestring.

I følge Hagen og Lysklett (2005), er småbarn nysgjerrige og utforskende, og de har glede av å teste sine egne og omgivelsenes grenser gjennom ulike former for lek. De mener at småbarn ikke trenger så store områder for å finne utfordringer og la seg rive med. Småbarn lever i nuet, og det ligger i deres natur å være nysgjerrig og utforskende på alt nytt. Olav Lysklett (2006) hevder at barn har godt av å bli utfordret med situasjoner som er vanskelige og risikofylte, fordi de er med på å gi nødvendige erfaringer og mestring. Berg og Kippe (2006) mener at barn søker opplevelser og utfordringer som gir muligheter for mestring. Dette bekreftes også av Hagen og Lysklett (2005), som mener at småbarn prøver å finne utfordringer tilpasset deres ferdighetsnivå. Mestrer de utfordringen så leter de etter en ny, eller finner et alternativ til å løse utfordringen på.

3.3 Voksenrollen

Olav Lysklett (2006) sier «Engasjerte voksne gir engasjerte barn» (s.38). Med det mener han at en aktiv voksen fanger barnas oppmerksomhet og skaper nysgjerrighet. Barn tiltrekkes av voksne i aktivitet og vil ofte være sammen med dem. Dette bekreftes av Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) som sier at voksne må være fysisk deltakende i utetiden for at barna trives. Det betyr ikke nødvendigvis at de er med i leken, men at de ikke bare sitter og har en observatørrolle. Lysklett (2006) hevder også at når man har en entusiasme som smitter når man gjør noe man interesserer seg for. De voksne må være tilstede i øyeblikket og oppleve sammen med barna. I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) står det at "Personalet må være tilgjengelige for barn ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek" (s.26).

Gunvor Løkken (1996) har trekt fram fire punkter som hun mener er viktig for å arbeide med små barn: Å se barnet, å forstå barnet, å vurdere barnet og å støtte barnet. Det hun tenker på er at de voksne må være tilstede og se det enkelte barnet i hverdagen. Med det mener hun de voksne må se det enkelte barnet og dets behov. Det er viktig å kunne forstå betydningen av småbarns kroppslighet og hvordan de kommuniserer ved kroppsspråket. Videre sier hun at de voksne må vurdere hvert enkelt barn ut ifra dets kompetanse og egenart, og være en støttespiller i, og for lek, mestring og utvikling. Flere av disse punktene blir bekreftet i faglitteraturen, blant annet av Ellen Holst Buaas (2009), Ninni Sandvik(2006) og Leif Askland (2006).

Ninni Sandvik (2006) mener at personalet må jobbe for å gi barna positive opplevelser ute, fordi opplevelsene er de første grunnsteinene for interessen for naturen og uteaktiviteter. De

voksne må stimulere barnas nysgjerrighet, kreativitet og barna bør få bruke miljøet og lekematerialene slik de selv ønsker. Personalets egne holdninger og meninger vil i følge Hagen og Lysklett (2005) overføres til barna. Bagøien og Storli (2002) mener at de voksne må være positiv og ha godt humør uavhengig av forholdene ute. De voksne er rollemodeller og forbilder for barna, og barna vil ofte gjøre som de voksne. De sier videre at barna leser de voksne, og når de voksne uttrykker seg med kroppsspråket eller med ord på en negativ måte rundt for eksempel uteliv, kan det ofte prege barna og deres uteopplevelse. Dette bekreftes av Hagen og Lysklett (2005) som sier at som voksenperson er det fort gjort å gi uheldige signaler til barna ved å omtale ulike aktiviteter på en negativ måte. Positive opplevelser avhenger mye av de voksne, mener Hagen og Lysklett (2005). Hvilket syn de har på å være ute og hvordan de tilrettelegger for barna uansett vær, er avgjørende for barnas opplevelse. Rune Storli(2010) hevder at antall voksne i uterommet har mye å si for kvaliteten på uteleken. Antall barn har nevner han også at har mye å si for hvor de voksne har oppmerksomheten sin. Dette har betydning for om de voksne klarer å involvere seg sammen med barna, eller om de blir passive for å ha oversikt over lekeområdet.

3.4 Fysiske faktorer

3.4.1 Uteområde

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) sier barnehagen skal ha et miljø som fremmer alle barns utvikling uansett forutsetninger og kompetanse. Vedum, Dullerud og Ødegård (2005) mener at naturen i uteområdet gir barna naturlige utfordringer. Dette mener også Hagen og Lysklett (2005) som sier at allsidig bevegelse er viktig for alle barns motoriske utvikling. Variert fysisk aktivitet utendørs har stor betydning for utviklingen av barns grunnleggende bevegelser og kroppsbeherskelse (Storli, 2010). Dette oppnås lett gjennom uteleken fordi at naturen og uterommet innehar ulike variasjoner som blant annet bakker, trær, ulikt underlag som er med på å gi uendelige muligheter for utforskning og opplevelse for de minste barna (Lysklett, 2006).

Granberg (2000) mener at uteområdet må by på utforskende og utfordrende lek, samtidig som barna må ha rom til å løpe fritt, leke i grupper eller gjemme seg litt bort ved behov. Nilsen, Vestre og Askim (1996) er enige og nevner at uteområde skal gi muligheter for allsidig bevegelseslek, aktiv bruk av sanser og motorikk, samtidig som det skal gi muligheter for voksenkontakt. Rune Storli (2010) hevder det er et offentlig ansvar at alle barnehager skal ha

arealer og utstyr nok til lek og varierte aktiviteter som fremmer bevegelsesglede, og muligheter for læring og mestring.

3.4.2 Klær

For at vi skal klare å utvikle positive holdninger til uteliv, mener Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) at barna må ha riktige klær. Klær etter vær må til hvis barna skal trives utendørs. Barna må få erfaring rundt hva som skal til for at de ikke skal fryse eller bli våte. For de aller minste har klærne mye å si fordi klærne kan begrense bevegeligheten. Hagen og Lysklett (2005) trekker fram klærne som en faktor som ofte hemmer bevegeligheten og kan bli en hindring i den fysiske aktiviteten ute.

På vinteren må de ha på seg mye og tykke klær for ikke å fryse. Ull som det innerste laget, og som nummer to før en vinterdress blir nevnt av både Hagen og Lysklett (2005), og Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) som et godt valg. Det blir begrunnet med at ull holder på varmen og transporterer fukten bort fra kroppen slik at barna holder seg varme. Lue og votter er også nødvendig. Ann Granberg (2000) sier at det ofte er problematisk å få barnefingre inn i fingervotter og hansker, men samtidig hindrer polvotter barns undersøkelseslek. Granberg påpeker at når det er på det kaldeste på vinteren bør polvotter brukes, og når det er vått og kaldt ute, så bør vottene byttes ofte.

På sommeren er det lettere å velge riktige klær for barna, men Hagen og Lysklett (2005) påpeker viktigheten av riktig bruk av klær til riktig tid. Bevegeligheten av tøy må også være i fokus på sommeren, de mener at regntøyet bør benyttes når det virkelig regner, eller når det er skikkelig bløtt. Det begrunnes med at klærne kan være for tykke, og som nevnt tidligere hemmer det bevegeligheten til de minste barna.

De voksne i barnehagen skal være forberedt på at klærne skal av og på hele tiden, avhengig av forholdene. Med det i bakhodet mener Hagen og Lysklett (2005) at det er fort gjort å kle på ekstra klær for at barna ikke skal fryse. De mener at de voksne bør kle på barna så kaldt de tørr, da kroppstemperaturen på barna vil variere fra den enkelte. Små barns blodsirkulasjon er bedre enn de voksne fordi hendene er nærmere hjerte, samt at barna beveger seg mer (Granberg, 2000). Dette bekreftes av Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) som sier at man heller kan ta på en ekstra genser i ettertid om barna blir kalde. Hagen og Lysklett (2005) nevner at det er viktig å kjenne barna godt slik at man kan finne klærne som passer til værtypen og det enkelte barnet.

3.4.3 Vær

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) sier naturen gir rom for opplevelser ute til alle årstider og all slags vær, og at barnehagen skal bidra til at barn opplever glede ved å ferdes i naturen, og får gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider. Olav Lysklett (2006) mener personalet ikke må se på været som en begrensning, men heller være kreative og bruke mulighetene som alle værtyper gir. Hagen og Lysklett (2005) påpeker at nye miljøer eller årstider krever tilvenning for små barn, men at været er med på å skape forandringer og nye utforskningsmuligheter for barna. Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) bekrefter dette og mener at barn som er ute i alle typer vær gjennom året får erfaringer om at de kan ha det bra både når det regner og snør. Videre sier de at været ikke alltid er like behagelig, og at voksne og barn kan bli våte og kalde. De mener her at det da er viktig for de voksne å være rollemodeller og ha en positiv innstilling til å være ute uansett værforhold.

På vinteren er ofte temperaturen avgjørende for om barnegruppen er ute. Det er ikke nasjonale retningslinjer for hvor temperaturgrensen går for å være ute med småbarn, men blant annet Trondheim kommune har satt veiledende grenser. Kommunen mener at barn under tre år bør holdes innendørs ved minus 10 grader effektiv temperatur (Miljøenheten, Trondheim Kommune).

3.4.4 Organisering

Organisering handler om strukturen på hverdagen i barnehagen. Dagsplaner, månedsplaner og årsplaner er med på å utforme innholdet i barnehagen. Utetiden i norske barnehager er omtrent på tre timer hver dag og lengden er avhengig av årstiden (Storli, 2010). Han nevner at mange barnehager er flinke til å synliggjøre årstidenes muligheter i planene og at uteaktivitet er en selvfølge i barnehagers dagsrytme på lik linje med samlingsstund, lesestund og hviletid.

Lysklett (2006) påpeker at planer skaper trygghet og struktur for barn og voksne, men at det må være rom for spontane innspill. Han mener en balanse mellom strukturert og fleksibilitet er viktig fordi utforutsette situasjoner kan oppstå. Med det mener han for eksempel at barna oppdager og utforsker noe, eller er i en god lek som ikke trenger å avbrytes.

4.0 Resultater

Resultatene er presentert rundt hovedtemaene i teori og drøftingsdelen. De vil være fra både intervju og observasjoner. Observasjonene ble gjort på vinteren, men i intervjuene var fokuset både på sommer og vinter. Intervjupersonene var enige rundt mye av det som ble snakket om, noe som kommer tydelig fram i resultatdelen.

4.1 Positiv uteopplevelse

Med bakgrunn i problemstillingen ville jeg vite hva de pedagogiske lederne mente en positiv uteopplevelse er og hvilken påvirkning det hadde på barna. Den ene sa følgende ”*Positiv uteopplevelse er når barna har det godt ute. At vi voksne ser barna og at de trives. At barnet har noe å holde på med. At barnet får holde på med det der har lyst til og at vi voksne er tilstede. Vi ser på barna om det er fornøyd eller ikke. Når vi kommer inn og ser at barna har hatt det bra ute vises det på at de for eksempel er tørre, eller at alt er vått etter lek og de kommer og koser etterpå. Det var ikke farlig å bli bløt, det hadde ikke noe å si.*”. Den andre mener at det er personavhengig og utdyper ”*Et barn har en god uteopplevelse hvis de er fordypet i det de driver med, enten alene eller sammen med andre. At de virker tilfreds. Du ser det godt på det kroppslige språket om de har det greit eller ikke. Og hvis at de holder på mye i leken, så tyder det på at de har det bra. Noen kan bli glad av å sykle hele utetiden, noen kan studere en mark. Det er avhegnig av person til person.*”.

Positive uteopplevelser påvirker barna, mener begge intervjupersonene, men nevner to forskjellige grunner. Ved å ha gode uteopplevelser vil barna mest sannsynlig gjenta situasjonen påpeker den ene, og opplever at barn som koser seg ute, spør også etter å gå ut når de er innendørs. Den andre nevner den kroppslige påvirkningen, positive uteopplevelser har på barn. Når de kommer inn snakker de med verbalt språk mye rundt hva som skjedde ute, mens de minste er ”godklar” (trøndersk for sliten på en god måte) – de kan legge seg på madrassen og pludre, eller komme i fanget og bare kose seg.

Barna som utstrålte glede i utetiden var ofte de som etterspurte den når de kom inn så jeg gjennom observasjonene. For eksempel hadde en barnegruppe spist på snøen for å smake på den i utetiden, og når de kom inn ble snøsmakingen et samtaleemne og barna ville smake på

snøen når de kom ut igjen. Helst så raskt som mulig. En annen ting jeg fikk bekreftet ved observasjonene var at barn søkte nærheten til en voksen. Hvis jeg sto på en side av uteområdet, var barna rundt og lekte. De trengte ikke være nær meg, men på kort nok avstand til de lett kunne komme til meg. Flyttet jeg mye på meg, så fulgte barna og leken etter fordi om jeg som voksen ikke var aktiv. Det samme så jeg igjen i situasjoner med andre voksne og barn.

Jeg spurte begge de pedagogiske lederne om hva de ønsket å oppnå i utetiden for barna og de begge nevnte at de ville gi barna positive uteopplevelser. Den ene intervjupersonen sa: *” Det jeg ønsker å oppnå er at de skal være glad i å være ute. Det å oppleve at uteliv er positiv, at det gir oss mye, det gjør noe med oss. Det er godt for kroppen og vi blir mer fysisk aktivitet. Vi voksne får mer overskudd av å være ute, og det tror jeg barna får også”*. Den andre trakk frem undring og utforsking sammen med andre barn og voksne som deler av en positiv uteopplevelse. Hun ønsket å oppnå at barna fikk opplevelser og erfaringer som en kombinasjon til undring og motorisk utvikling. Hun sa blant annet at *”For å vite hvordan det er å bli våt, så er det ikke nok å få høre at vis du gjør sånn eller sånn så blir du våt på klærne og kroppen. Du må erfare og kjenne hvordan det er å bli våt. ”*

4.2 Småbarns lek

Det var delt mening om hva som var faktorer for at leken skulle være god utendørs. Den ene nevnte godt utstyr som en faktor. Med det mente hun varme klær, og klær som ikke hindret bevegelseevnen til barna. Klærne skal ikke gjøre det ubehagelig å være ute. En annen ting den samme intervjupersonen nevner er voksne. Det må være tilstedeværende og nok voksne. De må ta seg tid til å se og undre seg sammen med barna. Ikke ha det travelt. Hvis barna har det fint i leken så mener hun at de ikke må tenke på at nå er tiden for mat. Vent eller spis ute. Det samme mente den andre intervjupersonen, før hun videre nevnte at det er nødvendig for barna å ha ting å leke med. Med det mente hun ikke mange, eller innkjøpte leker, men for eksempel kvister og kongler. Videre forteller hun at på formiddagen om sommeren så flyter det av leker, men at det ofte på ettermiddagen er lekefri utetid. Da er det ingen av barna som setter seg ned og kjeder seg.

Det de begge ser som nødvendig for god lek, er at småbarn trenger en trygg base. Barna kan leke alene, men de er nødt til å vite hvor den trygge voksen er. Barna kan også utforske området selv, så lenge de ser en voksen de er trygge på. Informantpersonen beskriver det følgende *” De kan gå en tur, men de snur og sjekker hvor jeg er. - Okei, der står hun, da kan*

jeg gå litt til.- Hvis jeg går utenfor sikten og lurkikker på dem, så kommer de raskt tilbake og lurer på hvor er jeg.”.

Barna som utstrålte glede i utetiden var ofte de som etterspurte den når de kom inn så jeg gjennom observasjonene. For eksempel hadde en barnegruppe spist på snøen for å smake på den i utetiden, og når de kom inn ble snøsmakingen et samtaleemne og barna ville smake på snøen når de kom ut igjen. Helst så raskt som mulig. En annen ting jeg fikk bekreftet ved observasjonene var at barn søkte nærheten til en voksen. Hvis jeg sto på en side av uteområdet, var barna rundt og lekte. De trengte ikke være nær meg, men på kort nok avstand til de lett kunne komme til meg. Flyttet jeg mye på meg, så fulgte barna og leken etter fordi om jeg som voksen ikke var aktiv. Det samme så jeg igjen i situasjoner med andre voksne og barn. Ofte var sandkassen stedet der de minste barna lekte uavhengig om det var snø eller ikke.

4.3 Voksenrollen

Gjennom hele intervjuene blir voksenrollen trukket frem som en viktig faktor for barnas uteopplevelse. Begge er enige om at det krever voksne som er tilstedeværende og engasjerte i barna. De voksne må være ut på barnas premisser, ikke sine egne. Den ene sier *”Jeg synes det er kjempe viktig at vi er der for barna og der de er. Vi trenger ikke nødvendigvis å være med i leken, men vi er så nært at vi ser og hører hva som foregår.”*, mens den andre kommer med et eksempel på voksenrollens betydning *”Sitter du på benken og kikker i bakken, så inspirerer ikke det barnet til å være ute. Hopper du i søledammene, så vil barna bli gira. Jeg hopper i søledammene, så bytter vi klær når vi kommer inn.”*

De voksnes engasjement og tilstedeværelse kom også fram i observasjonene, der for eksempel en assistent først sto å så på barna som lekte, før han selv startet å ake sammen med de minste. Barna ble engasjerte og ble mye mere aktive når han var med i leken, enn når han sto å så på. Et annet eksempel er der barnegruppen var på tur og det ble tungt å gå i snøen. En voksen begynte å rulle nedover en bakke. Barna begynte å herme og gjøre det samme. Dette førte til høy latter blant barna og det ble gjentatt flere ganger før barna stoppet. Et tredje eksempel er en voksen sto å så på barna som lekte i snøen. Etter et kvarters tid gikk flesteparten av barna rundt i uteområdet og kikket seg rundt omkring før det kom en annen voksen ut som begynte å kaste snø og baske i snøen. Barna trakk fort til denne personen og ville være med i leken.

Da jeg spurte om holdningene til personalet påvirket barna ute kom et tydelig ja fra begge to. De voksne som ikke var glade i å være ut trengte ikke bruke ord fordi barna ville lese og

forstå kroppsspråket. Den ene presiserte at de voksne er forbilder på godt og vondt for barna. For voksne som ikke liker å være ute, vil holdningene og humøret til de voksne påvirke barna negativt, og barna blir også passive og uengasjert. Begge er enige om at engasjerte voksne gir engasjerte barn – og at det kan settes to streker under det som svar. Vi skal gjøre ting på barnas premisser og voksenrollen er grunnlaget for dette. Det hjelper ikke hvor bra alt annet er hvis den voksne ikke er tilstedeværende og engasjert.

Dette kommer også fram i observasjonene. En voksen som ikke ønsket å ute, var den som alltid tilbydde seg å rydde på avdelingen, eller lage mat. I utetiden hendte det noen ganger at denne voksen ble veldig passiv og fulgte med tiden for når vi skulle gå inn. Siden det var andre voksne ute, så jeg ikke noe spesielt på hvordan barna ble påvirket av dette. En annen ting jeg opplevde selv i utetiden var at hvis det ble for mange barn på meg som voksen, så ble jeg stående i ro og passe på at alle barna hadde det greit. Jeg inntok en observatørrolle, fremfor å ha fokuset på det enkelte barnet eller en lek. Dette kom tydelig frem i observasjoner med andre voksne, og jeg så flere ganger at de voksne hadde fokuset på hele uteområdet, fremfor noen få barn.

4.4 Fysiske faktorer

4.4.1 Uteområde

Intervjupersonene nevnte store forskjeller i innholdet på utetiden på sommer kontra vinter. På vinteren nevnte begge aking og typiske snøaktiviteter i utetiden. Den ene sa at det på vinteren handlet mye om det å komme seg fram i snøen for de minste. Det er klart det begrenser seg hvor mye du kan sitte i ro så det er mye akebrett, lagning av snømann og andre typiske snøaktiviteter. På sommeren nevnes det sandkasse, dissing, sklie og sykling som det typiske innholdet i utetiden av begge intervjupersonene. Sandkassen blir påpekt som lekearena for de minste på sommeren med bilkjøring, bøtte og spade og utforskning av sand som innhold i utetiden. Den ene pedagogiske lederen sier videre at sandkasseleken er avhengig av å ha en voksen som har ro til å sitte sammen med dem og utforske sanden.

Når jeg spør om betydningen av barnets motoriske kompetanse for positive uteopplevelser, har den ene lyst til å si at det ikke har betydning, men samtidig sier hun at desto mer kompetanse de har, desto morsommere er det å være ute. Den andre påpeker at det å være ute gir perfekte muligheter for motorisk utvikling hos barn, og den andre sier at det er de voksnes oppgave for å tilrettelegge slik at barna får muligheter for utfordringer og opplevelser som

fører til motorisk utvikling og mestring. Begge nevner naturen og barnehagens uteområde som en perfekt arena for motorisk trening.

4.4.2 Klær

Klærne kommer fram som en viktig faktor for utetiden fra begge intervjupersonene, og har begge nevner hovedsakelig klær på vinteren. Klærne må være gode og lett å bevege seg i. Begge ønsker ull som lag nummer en og to før de har på seg dressen. Merke og pris har ingen betydning for klærne, så fremt de er gode å ha på, holder på varmen på vinteren, og holder vannet ute på sommeren, samt er lett bevegelige. I observasjonene så jeg at de minste barna som ikke var stødige i ganglaget, ble sittende mye i ro, eller på et akebrett. Flere voksne prøvde å aktivisere dem, og støtte de slik at de fikk prøve å gå, men barna satte seg ned. En assistent kom bort til meg og fortalte at hun følte at det var for mye klær fordi barna så ut som månemenn og fikk ikke til å røre på seg.

Begge nevner votter som en utfordring på vinteren. Tykke polvotter som er fasongsydd gjør det vanskelig for barna å gripe spader eller plukke opp ting fra bakken. Dette vist også i observasjonene der barna ofte kastet vottene når de for eksempel skulle leke med spade eller holde i håndtaket på akebrettet. Den ene av intervjupersonene har satt krav til foreldrene om å ha med strikkevotter. Hun begrunner dette med at de holder på varmen fordi om de blir våte, og at det blir mye lettere for barna å bevege fingrene.

Når det kommer til klær må vi voksne prøve å forstå hvilken opplevelse barna har av klærne og tenke på hva som er det beste for barnet. En av intervjupersonene mente at de voksne ikke må tenke at «jeg som voksen er kald og derfor må man barna ha på ekstra klær», men ha fokus på hva som er best for dem sier hun videre.

4.4.3 Vær

Været er nevnt flere ganger. På vinteren er det ofte kombinasjonen kulde og vind som stopper for å gå ut. Er det for kaldt, blir de aller minste som ikke kan gå fort kalde uavhengig av hvor mye klær de har på. Begge stiller spørsmålet om hvor er utegleden om man bare sitter og fryser og ikke har nok motorisk kompetanse til å røre seg nok til å få varmen tilbake.

Barnehagen har også kommunale veiledninger å gå etter. Om det snør rett ned uten vind så blir det en helt opplevelse enn om det er snø med vind. Men samtidig kan du finne ly, sitte med ryggen i mot uværet. Det er klart barna blir glade av å være ute når det er sommer og ha på seg lite klær. Det syns vi voksne også. Været har betydning, men en av intervjupersonene

syns ikke at man skal skylde på været for å holde seg inne. Det med kulde må vi forholde seg til, men å ut når det er regn, snø, vind osv må bestemmes med grunnlag i barnas beste.

Det var ofte at avdelingen valgte å være inne på grunn av for kaldt vær. I observasjonsperioden var det kaldt og noen ganger vind, slik at de effektive kuldegraderne ble høy for de minste barna. Flere ganger ble barnegruppen delt slik at de største barna gikk ut mens de minste var inne sammen med noen voksne. Temperaturen var ofte en hindring. Andre ting som ofte stoppet avdelingen for å gå ut var møter og bemanning. Antall voksne hadde ofte noe å si for om hele barnegruppen gikk ut. Dette ble av og til begrunnet med at voksentettheten var for liten til at vi rakk å kle på alle barna før utetiden var over.

4.4.4 Organisering

Organisering og tid handler om lengden på utetiden, og de ulike faktorene som påvirket den, samt forskjellen på sommer og vinter. Begge barnehagene til intervjupersonene organiserte utetiden i forhold til at de spiste frokost først, for å så gå ut mellom frokost og sovetid. Dette varierte i forhold til sommer og vinter, da begge intervjupersonene påpekte at de gikk ut både på formiddagen og på ettermiddagen om sommeren, men som regel bare på formiddagen på vinteren. Den ene intervjupersonen forklarte det slik: *”Når det er vinter er det for mørkt for oss på ettermiddagen til å være ute, og ofte for kaldt.”*

Lengden på utetiden for de minste barna varierte i forhold til årstiden. Intervjupersonene nevnte været som en avgjørende faktor på lengden på utetiden. Begge trakk frem vinteren og kulden. Den ene barnehagen lå værhardt til slik at kombinasjonen kulde og vind noen ganger førte til at de måtte holde seg inne. Denne samme intervjupersonen nevnte også at de da noen ganger trillet barna til plasser der det var vindstilt. Den andre intervjupersonen nevnte is og føre som en faktor. Ingen av intervjupersonene så noen spesielle hindringer på sommeren, men at regnet av og til kunne gjøre at de var inne på ettermiddagen. Barnas humør ble også trukket fram som en faktor av den ene intervjupersonen. Hun sa *”Humøret er med på å avgjøre lengden, men det at enkelte barn er ferdig med å være ute etter fem minutter, og da blir de ikke hørt. Da må vi støtte dem til å være lengre ut.”*

I observasjonene var det været som oftest avgjorde lengden på utetiden. Noen ganger var det for kaldt med kombinasjon av vind og kulde. Noen ganger valgte barnehagen å dele barnegruppen slik at de største fikk en liten tur ut, mens de aller minste var inne. Barnegruppen var hovedsakelig ute på formiddagen, men var det litt varmere i været og sol,

hendte det at de gikk ut på ettermiddagen også. Andre faktorer som spilte inn var antall voksne og planen for dagen.

5.0 Drøfting

I drøftingen vil jeg trekke ut noen av funnene i resultatdelen og drøfte dem opp mot relevant teori. Jeg har også trukket inn egne erfaringer i drøftingen.

5.1 Positiv uteopplevelse

Begge intervjupersonene mente at en positiv uteopplevelse er når barna har det godt ute og er fornøyde. De trakk fram det kroppslige språket som en måte å se om barnet har positive uteopplevelser. Ninni Sandvik (2006) sier at småbarn kommuniserer og uttrykker sine tanker, meninger og følelser gjennom kroppsspråket, og at de voksne må tolke og vurdere barnets uttrykk ut i fra det enkelte barnet og situasjonen. Med bakgrunn i betydningen av ordet "positiv" og "opplevelse" forstår jeg det slik at en positiv uteopplevelse gir barnet erfaring og fremkaller en god følelse. Når noe er positivt oppfatter jeg det som følelsen «glede» som vises ved for eksempel ved latter, smil og gjennom kroppsspråket (Kunnskapsforlaget, 2005). Jeg er med derfor enig i at en positiv uteopplevelse vises ved at barna er fornøyde og utstråler glede når de er ute og fikk flere eksempler på dette gjennom observasjonene.

Ninni Sandvik (2006) mener at personalet må jobbe for å gi barna positive opplevelser ute, fordi opplevelsene er de første grunnsteinene for interessen for naturen og uteaktiviteter. Målet for begge intervjupersonene var å gi barna positive uteopplevelser. De ville at barna skulle bli glade i naturen, og i det å være ute. Hagen og Lysklett (2005) mener at positive opplevelser avhenger mye av de voksne, hvilket syn de har på å være ute og hvordan de tilrettelegger for barnas beste. Jeg mener det er viktig å være bevisst på hvem man er og hvilken rolle man har som voksen i utetiden fordi det er vi voksne som må skape interesse for det å være ute, og samtidig være aktive sammen med barna på barnas premisser. Her syns jeg det er viktig at de voksne tenker igjennom sine egne holdninger til uteliv fordi holdninger og tanker kan være med å prege barnas syn og uteopplevelse.

5.2 Småbarns lek

Lek har stor betydning for småbarn. Deres lek kjennetegnes med bevegelse og innholder mye latter og glede ofte blant flere barn (Løkken, 1996 og Røthle, 2005). Leken hos de minste barna endrer seg i takt med årstiden. På sommeren er det sandkasse, disse, sykling og sklie som blir nevnt som det typiske innholdet. Sandkassen blir bekreftet som mest brukt av begge intervjupersonene. På vinteren blir de typiske snøaktivitetene som aking, lagning av snømann, kasting av snø med mer, betegnet som innholdet i de minste barnas lek.

Jeg undret over hva som var så fengende med sandkassen, da jeg i observasjonene så at barna søkte de fordi om det var snø. De minste barna er utforskende og nysgjerrige mener Hagen og Lysklett (2005) og hvis man tenker på mulighetene som sanden kan ha, vil den ha store utforskningsmuligheter ved for eksempel å kaste på den, smake på den og grave i den. Småbarn lever i nuet og det ligger i deres natur å være nysgjerrige og utforskende på alt nytt sier Hagen og Lysklett (2005). Dette gjør at de voksne i barnehagen må ta i bruk naturvariasjonene slik at de minste barna får varierte utforskning og lek muligheter.

En annen ting som var interessant var at begge intervjupersonene nevnte at en trygg base var viktig for barna i uteleken. Gerd Abrahamsen (2005) bekrefter dette og sier at uten den trygge basen ville ikke de minste føle seg trygge nok til å fordype seg i lek eller utforskning av nye områder. Dette kom frem gjentatte ganger i observasjonene. Intervjupersonene fortalte at barna kunne utforske uten en voksen, så fremt det er innenfor en viss omkrets. En av de beskriver det slik: *"De kan gå en tur, men de snur og sjekker hvor jeg er. – Okei, der står hun, da kan jeg gå litt til. – Hvis jeg går utenfor sikten og lurkikker på dem, så kommer de raskt tilbake og lurer på hvor jeg er."* Dette støtter Monika Röthle(2005) som påpeker at de voksne ikke trenger å være deltagende i leken, men småbarna må ha mulighet til å få kontakt med dem. Dette mener jeg er viktig for alle de som er med småbarn vet om. Jeg har erfaringer fra for eksempel et barn som gråt og gråt når det satt i fanget til en vikar. Nå som jeg vet dette, kan det ha betydd at barnet ikke var trygg på denne voksne. Jeg tenker at det er viktig å ha skape en god relasjon til de minste barna, og vise dem at du er en person de kan stole på. Jeg tenker at barnet har trygghetsbehovet fordi mye er nytt og ikke utforsket enda. Dette gjelder både inne og utendørs. Barnets trygghet er viktig for trivselen i barnehagen og er en faktor for barnets utvikling og mestring. Barnet har behovet for en trygghetsbase som liten, men når barnet blir større vil avstanden og behovet minske.

5.3 Voksenrollen

Begge intervjupersonene nevnte at de voksne må være engasjerte og aktive i uteleken. Olav Lysklett (2006) mener at «engasjerte voksne gir engasjerte barn». Det kom fram i både intervjuene og observasjonene at aktive voksne gir aktive barn, og motsatt. Dette bekreftes både av Lysklett (2006) og Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005). De nevner at aktive voksne tiltrekker barna og er en påvirkning på at de trives i utetiden. Jeg tolker faglitteraturen og intervjuresultatene slik at en aktiv voksen ikke nødvendigvis betyr å være med i leken. Jeg mener at de voksne må ha en balansegang mellom deltakende og observerende. Noen ganger opplever jeg at barna søker eller trenger litt voksenstøtte, mens andre ganger er det nok at en

voksen er innenfor en viss avstand. Dette støttes av Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005) som sier at en aktiv voksen ikke nødvendigvis er med i leken, men at han eller hun ikke setter seg ned som en observatør.

Intervjupersonene svarte tydelig ja på om holdningene til personalet hadde noen påvirkninger på barna og nevnte at barna leste kroppsspråket til de voksne godt. Barna leser og tolker de voksne uansett hva de gjør. Bagøien og Storli (2002) sier de voksne er som rollemodeller for barna, og mener derfor at de voksne må være positive og ha godt humør uavhengig av forholdene ute. Hagen og Lysklett (2005) mener at positive uteopplevelser er avhengige av de voksne, og at som voksenperson kan et negativt uttrykk gjennom ord eller kroppsspråk påvirke barna og deres egen opplevelse. Dette ble også påpekt av intervjupersonene. Jeg mener at som voksen må man tenke over hvordan man vil være ovenfor barna. Det å være bevisst på sin rolle og egne holdninger er med på å påvirke hverdagen til barna og at alle som jobber i barnehage skal ha fokus på barnets beste.

Den ene intervjupersonen poengterte at det er viktig at de voksne ser barna og er tilstede på deres premisser i utetiden. Alle voksne som jobber i en barnehage bør jobbe ut ifra barneperspektivet. Med det mener jeg at de voksne må være tilstede i øyeblikkene på barnas premisser, og ta seg tid til å se det enkelte barnet og dets behov. Personalet i barnehagen har som oppgave å støtte barna i uteleken, og skape engasjement og interesse for utforskning og mestring i hverdagen. Dette støttes av Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgave (2006) som sier at personalet må være tilgjengelige for barn ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i leken, og av Gunvor Løkkens (1996) fire punkter hun mener er viktig i arbeidet med små barn.

5.4 Fysiske faktorer

5.4.1 Uteområde

I følge Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) skal barnehagen ha et miljø som fremmer alle barns utvikling uavhengig av forutsetninger og kompetanse. Barnehagens uteområde og naturen ble trukket frem av begge intervjupersonene om en perfekt arena for motorisk trening og utvikling. Rune Storli (2010) støtter utsagnet og sier at variert fysisk aktivitet utendørs, har stor betydning for utviklingen av barns bevegelsesevne og kroppsbeherskelse.

En av intervjupersonene mente at de voksne må tilrettelegge slik at barna skal få utfordringer og opplevelser som fører til motorisk utvikling og mestring. Dette er jeg enig i. Naturen og uteområder i barnehager har ofte variert underlag, bakker, trær og variasjoner som gir barna utfordringer som kan tilpasses den enkelte og dets kompetanse. De voksne må ta i bruk uteområdets muligheter til å gi barnet utfordringer på deres nivå. De må ikke være for vanskelig, men heller ikke for lette. Dette støttes av Sandseter (2010) som sier at alle barn søker utfordringer som ligger over det barnet allerede mestrer, men akkurat innenfor et potensielt mestringsnivå. At barn får oppleve mestring er med på å skape en positiv utvikling for barnet, og ofte fører det til at barnet vil forsette å utfordre seg selv til videre utvikling.

5.4.2 Klær

Klærne ble trukket fram som en viktig faktor for utetiden av intervjupersonene, og hovedsakelig klærnes betydning på vinteren. Intervjupersonene var enige i at det måtte være gode klær, og nok klær. Hagen og Lysklett (2005) nevner at klærne kan minske bevegelse og være en hindring for den fysiske aktiviteten ute. Mine tanker er at de voksne må ta hensyn til hvert enkelt barns kompetanse og behov for å kle dem riktig. Barna må ha muligheter til å røre på seg i utetiden slik at de ikke blir hemmet fra å være aktive. Småbarn har en stor bevegelsestrang noe som støttes av Gunvor Løkken (1996) som sier at bevegelse kjennetegner småbarns lek og væremåte. Det er som den ene intervjupersonen sa at klærne ikke skal være en faktor som gjør det ubehagelig å være ut. På vinteren er klærne i flere lag, og dressen er tykk. Noen barn er varmere enn andre, og jeg mener det er bedre å ha på mer klær i ettertid enn at barna skal få det ukomfortabelt med mye klær, samtidig som det blir lettere for barna å bevege seg. Dette trekkes også fram av den ene intervjupersonen som sier at de voksne må tenke på barnets beste, ikke om de fryser selv. Dette støttes av Hagen og Lysklett (2006) mener personalet må kle barna så kaldt de tør da kroppstemperaturen varierer mellom barna og at det kan være med å gjøre det enklere å bevege seg.

Det jeg syns er vanskelig når det kommer til klær for småbarn er votter. Begge intervjupersonene nevner votter som en utfordring og mener at tykke fasongsydd votter gjør det vanskelig å gripe eller plukke opp ting fra bakken. Dette så jeg også i observasjonene og barna tok ofte av seg vottene i leken slik at de fikk brukt hendene. Ann Granberg (2000) trekker frem at det er vanskelig å få barnefingre inn i fingervotter og hansker, men at tykke polvotter hemmer barnas bevegelseslek fordi om at de bør brukes på det kaldeste. Likevel er jeg usikker på hva som er de riktige vottene for barna. Mine erfaringer fra småbarn er at de ofte klarer å regulere selv om de er varme eller kalde på hendene. I flesteparten av

observasjonene gikk de til en voksen og sa ifra selv når de ville ha dem av eller på. Personlig ønsker jeg at barna ikke skal fryse på hendene, og har ofte selv sagt at barna må ha på votter fordi det er kaldt ute, men etter observasjonene ser jeg at vottene ofte hindrer barna og at de selv plukker dem av. Granberg (2000) påpeker at barnas blodsirkulasjon er bedre enn de voksne fordi hendene er nærmere hjertet, og de beveger seg mer enn vi gjør. Jeg tenker at de voksne må vurdere det enkelte barnet og gi tydelige beskjeder om at det må si ifra når det blir kaldt. Barna må få erfaringer med all slags vær og årstider som Olav Lysklett (2006) sier, og begge intervjupersonene sier at ingen kan fortelle barna hvordan det er, de må oppleve og erfare det selv. Det er jeg helt enig i og tenker at votter ikke bør være til hindring for at barna skal få en god lek og god utetid.

5.4.3 Vær

Været ble ofte avgjørende for lengden på utetiden til barna, og begge intervjupersonene trekker frem vinteren. Kombinasjonen av kulde og vind ofte setter en stopper for utetiden. Det er ingen nasjonale bestemmelser for hvor kaldt det må være for at de minste skal holdes inne, men i Trondheim Kommune har de veiledende grenser for utetemperaturen for barn under tre år. En intervjuperson nevnte denne veiledningen og bekreftet at barnehagen brukte disse i avgjørelsen, noe som også kom frem i observasjonen. Her mener jeg at barnehagen må vurdere temperaturen i forhold til effektive kuldegrader og ta avgjørelser for barnets beste ut ifra en helhetlig vurdering av det enkelte barnet. De minste barna som ikke kan å gå, blir ofte passive i uteleken og uavhengig av mengden klær vil den kalde temperaturen gjøre at de fryser fort.

Den ene intervjupersonen nevnte at været hadde betydning for utetiden, men at det ikke skulle brukes som en unnskyldning til å være inne. Dette er jeg helt enig i og mener at personalet må bruke værrets og årstidenes variasjoner for å skape undring og utforskning på naturens mangfoldighet. Dette støttes av Olav Lysklett (2006) som mener at personalet ikke må se på været som en begrensning, men heller ta i bruk mulighetene som årstidene gir. Ved at personalet bruker kreativiteten til å finne alternative uteaktiviteter, kan det være med på å gi barna allsidige erfaringer og opplevelser uansett type vær og årstider. Vedrum, Dallerud og Ødegaard (2005) støtter dette og sier at barn som er ute i alle typer vær får erfaringer om at det kan ha det bra både når det regner og snør.

5.4.4 Organisering

Intervjupersonene sa at det ofte var været som varierte lengden på utetiden for de minste barna. Rune Storli (2010) støtter at årstiden er med på å avgjøre lengden på utetiden, og at mange av barnehagene har uteaktivitet i dagsrytmen til barnehagen. Begge barnehagene organiserte utetiden i forhold til at de spiste frokost på formiddagen, før de så gikk ut. Forskjellen på tidspunkt og lengde var avhengig av årstiden. På sommeren var barnehagen ute både på formiddag og ettermiddag, men at kulden ofte stoppet dem fra å gå ut på ettermiddagen på vinteren.

Jeg mener at det er viktig å ta hensyn til sovetid og spisetid når man organiserer utetiden på en småbarnsavdeling. Barna er vant til rutiner, og faste tider. Likevel mener jeg at barnehagen må være fleksible hvis for eksempel barnet er i dyp lek, eller at det skjer spontante hendelser i hverdagen. Dette finner jeg bekræftelse på hos Olav Lysklett (2006) som sier at planer skaper trygghet og struktur for barn og voksne, men at det må være rom for spontane innspill. Personlig mener jeg at de voksne må vurdere barnet og barnegruppen, og ta avgjørelser for det enkelte barnets behov. Noen ganger kan det være nødvendig at spisetiden blir utsatt i et kvarter, slik at barna for eksempel får utforsket ferdig. Den ene intervjupersonen sa *"Ikke ha det travelt. Hvis barna har det fint i leken så ikke tenk på at det er tid for mat. Vent eller spis ute."*

6.0 Avslutning

I dette forskningsarbeidet har småbarns uteopplevelser vært i fokus. Jeg har sett på hva som kreves for at småbarn skal få positive uteopplevelser. Underveis har jeg sett på ulike faktorer som har betydning for barnas uteopplevelse, hovedfokusene har vært voksenrollen, småbarns egenart, klær, vær og organisering. Oppgaven har belyst mange områder som barnehagene må tenke på når det kommer til å ha småbarn ute.

Helheten er et nøkkelord og alle faktorene påvirker hverandre. Været har betydning for lengden på utetiden, og for hvilke klær barna skal ha på seg. Klærne må tilpasses barnas kroppslighet og bevegelsestrang slik at de ikke hindrer barnas lek eller uteopplevelse. Barnas behov for fysisk aktivitet og voksenkontakt har påvirkning på hvordan de voksne er sammen med barna ute. Av funnene jeg har samlet, har jeg fått et bilde av at voksenrollen er avgjørende for barnas uteopplevelser. Det er de voksne som vurderer det enkelte barnet opp mot de ulike faktorene som har innvirkning på de avgjørelser og tilrettelegging til barnets beste.

Det er skrevet lite i faglitteraturen rundt småbarn og uteliv. Faglitteraturen er rettet mer generelt mot barn, og ofte barn i alderen 3-6 år. Likevel har jeg valgt å bruke dette fordi fagstoffet kan relateres til de minste barna, samtidig som de er relevante for å belyse de funnene jeg har fått gjennom intervjuene og observasjonene.

Dette har vært en lærerik prosess som har gitt meg mye ny og nyttig kunnskap rundt de minste og hvordan legge til rette for dem slik at de får positive uteopplevelser. Funnene har også gjort meg mer bevisst i min rolle som førskolelærer og hva som kreves av voksne sammen med de minste barna. Jeg har fått et bedre bilde rundt hvilke faktorer som må vurderes på en småbarnsavdeling, og hvordan de påvirker hverandre. Underveis ble det vanskelig å begrense seg, og jeg så godt at oppgaven kunne ha blitt forsket enda mer på.

I løpet av forskningsarbeidet har jeg fått et godt innblikk innenfor småbarns uteopplevelser, og jeg håper andre finner nytte av forskningen min i sitt arbeid med de minste barna i barnehagen.

Referanseliste

- Abrahamsen, Gerd. (2005) *En god start i barnehagen – toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige*. I Haugen, Synnøve, Løkken, G. & Røthle, M. (2005). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*.(s. 60-74). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as
- Askland, Leif. (2006). *Kontakt med barn. Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal Akademiske Forlag as
- Berg, Anne & Kippe, K. (2006). *Småbarnas kroppslige verden*. Oslo: SEBU forlag
- Bagøien, Tor Egil & Storli, R. (2002). *Lag en naturlekeklass. Prinsipper og praktiske ideer*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Dalland, Olav. (2012) *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Granberg, Ann. (2000). *Småbarns utevistelse. Naturorientering, lek och rörelse*. Sverige: Tuna Tryck AB
- Hagen, Trond, L., & Lysklett, O.B. (2005). *Småbarn i uterommet*. I Haugen, Synnøve, Løkken, G. & Røthle, M. (2005). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*.(s. 130 - 145). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as
- Haugen, Synnøve, Løkken, G. & Røthle, M. (2005). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as
- Kitterød, R H & Bringedal, K H. (2012, 7.mars): *De fleste små barn går i barnehagen*. Lokalisert 11.03.2013 kl. 15.46, på <http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/de-fleste-smaa-barn-gaar-i-barnehage>
- Rammeplan for barnehagen innhold og oppgaver*. (2006). Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Kunnskapsforlaget. (2005). *Norsk ordbok*. (2.utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget
- Larsen, Ann Kristin. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Lundheim, Rolv. (2000): *Kunnskapsbasert Naturopplevelse* I Furuset, K (red): *Ut, Naturligvis! –Barn, natur og uteaktiviteter*. (s.33-38). Trondheim: Dronning Mauds Minne

- Lysklett, Olav B. (2006). *Temahefte om natur og miljø*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Løkken, Gunvor. (1996). *Når små barn møtes*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag as
- Løkken, Gunvor. (2004). *Toddlerkultur. Om et og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as
- Løkken, Gunvor & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Nilsen, Anne-Britt, Vestre, Ø., & Askim, T.J. (1996). *Barnas uterom – lek og samvær*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Nordahl, Aina & Misund, S. S. (2009). *Læring gjennom mestring*. Oslo: SEBU forlag
- Miljøenheten. (2010, 10.januar). *Kulde og småbarn*. Trondheim: Trondheim kommune
Lokalisert 22.04.2013 kl. 16.58, på
<http://www.trondheim.kommune.no/attachment.ap?id=48213>
- Sandseter, Ellen Beate H.(2010). *Det opplevelses- og spenningsøkende barnet*. I Hagen, Trond L. Sandseter E.B.H. & Moser, T. (2010). *Kroppslighet i Barnehagen*. (s.53 – 64) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Sandvik, Ninni. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Storli, Rune. (2010). *Bevegelseslek i barnehagens uteområde*. I Hagen, Trond L. Sandseter E.B.H. & Moser, T. (2010). *Kroppslighet i Barnehagen*. (s.325 - 341) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Röthle, Monika. (2005). *Møte med de lekende barna*. I Haugen, Synnøve, Løkken, G. & Röthle, M. (2005). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*.(s. 110-129). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as
- Vedum, Trond Vidar, Dullerud, O & Ødegaard, T. (2005). *Natur og gårdsbarnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

VEDLEGG 1: Intervjuguide – positive uteopplevelser hos småbarn**Organisering og tid**

Hvordan organiseres dagen i forhold til utetid?

Når på dagen er barnegruppen ute?

Hvor lenge er de minste barna ute?

Hvilke faktorer påvirker lengden på utetiden?

Er det forskjell på lengden og innhold i utetiden på sommer og vinter?

Hva vektlegger dere i utetiden?

Lek og uteopplevelser

Hva er mest populært blant småbarna i uterommet?

Leker småbarna mest seg i mellom, eller sammen med de største barna?

Hva mener du skal til for at småbarna skal få en god lek ute?

Hva syns du er viktig for barna i utetiden?

Hvilke utfordringer ser du når det kommer til småbarn ute?

Påvirker positive uteopplevelser småbarn på noen måte?

Voksenrollen

Er det sider ved voksenrollen du mener har spesiell betydning utendørs?

Hva ønsker du å oppnå med at barna er ute?

Er det forskjeller i personalet rundt det å være ute?

Har forskjellene i personalet noe å si for barnas uteopplevelse?

Hvordan arbeider dere for at småbarna skal få mulighet til å føle mestring og positive opplevelser ute?

Fysiske faktorer

Hvor stor betydning har været å si for at barna skal oppleve glede ved å være ute?

Opplever dere ofte at klærne er til hindring for barna på vinteren?

Har barnas motoriske kompetanse å si for uteopplevelsen?

